

Απαντήσεις:

A. Θεμελιώδεις αρχές, κατά το συγγραφέα, της δημοκρατίας είναι η ισηγορία και η ισοπολιτεία, έννοιες που ταυτίζονται με την πολιτική ελευθερία. Απαραίτητες, όμως, κρίνονται οι ατομικές και κοινωνικές ελευθερίες, γιατί χωρίς αυτές πλήττεται η ακεραιότητα του πολιτεύματος. Για να λειτουργεί ομαλά η δημοκρατία, αδήριτη ανάγκη είναι να μη θίγονται οι προσωπικές ελευθερίες από οποιοσδήποτε παρεμβάσεις. Οποσδήποτε οι ατομικές ελευθερίες υποσκάπτονται από τις οικονομικές δυσχέρειες, που οδηγούν στην κοινωνική εξαθλίωση και αποτελούν τροχοπέδη για την πρακτική εφαρμογή της δημοκρατίας. Τέλος, δυσκολίες στην πραγμάτωσή της ανακύπτουν και από το ρόλο των Μ.Μ.Ε, τα οποία ασκούν καταλυτική επιρροή στην κοινή γνώμη, παραβιάζοντας την αρχή της ισηγορίας.

B1. α) Το πρώτο βάρθρο της δημοκρατίας, κατά το συγγραφέα, είναι η ισηγορία και η ισοπολιτεία. Με τον όρο “ισηγορία” ο συγγραφέας εννοεί ότι η γνώμη όλων των πολιτών πρέπει να λαμβάνεται εξίσου υπόψη και να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων. Με τον όρο “ισοπολιτεία” αναφέρεται στο δικαίωμα όλων των πολιτών να τιμούνται με ανάθεση πολιτικών καθηκόντων. Το δεύτερο βάρθρο της δημοκρατίας είναι η πολιτική, προσωπική, κοινωνική και ατομική ελευθερία. Η πολιτική ελευθερία ταυτίζεται εννοιολογικά με την ισηγορία και την ισοπολιτεία. Η προσωπική ελευθερία είναι το δικαίωμα κάθε ανθρώπου (ενήλικου) να καθορίζει τη ζωή του. Κοινωνικές ελευθερίες είναι το δικαίωμα για δημοσιοποίηση της γνώμης μας και για καλλιτεχνική έκφραση και άλλες ελευθερίες που έχουν επενέργειες σε άλλους ανθρώπους και συχνά περιλαμβάνουν και περιορισμούς. Τέλος, ατομικές ελευθερίες εννοούμε το απαραβίαστο της κατοικίας, το απόρρητο της αλληλογραφίας και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, τη μη επιβολή θρησκευτικών πεποιθήσεων, την απαγόρευση αυθαίρετων συλλήψεων και άλλες που σχετίζονται με την περιφρούρηση της προσωπικής ελευθερίας.

B1. β) - Ισηγορία - ισοπολιτεία

- Τα Μ.Μ.Ε οφείλουν να σέβονται την αρχή της ισηγορίας.
- Επίλυση κοινωνικών προβλημάτων.
- Όχι στις παρεμβάσεις πολιτικών οργάνων στην ιδιωτική ζωή.
- Σεβασμός στις ατομικές, προσωπικές, κοινωνικές, πολιτικές ελευθερίες.

B2. α) Το εξεταζόμενο κείμενο είναι αποδεικτικό δοκίμιο.

B2. β)

Το αποδεικτικό δοκίμιο και τα χαρακτηριστικά του.

■ Δίνεται έμφαση στην ανάλυση και επεξεργασία μιας ιδέας.■ Κυριαρχεί η λογική σε σχέση με το συναίσθημα.■ Η δομή είναι αυστηρή και προσεκτικά μελετημένη και υπηρετεί το σκοπό του συγγραφέα, δηλαδή την παρουσίαση ενός θέματος και την προβολή θέσεων ή εισηγήσεων.■ Η γλώσσα είναι κυριολεκτική, σαφής και ακριβής.	■ Ο δοκιμιογράφος χρησιμοποιεί περισσότερο τις γνώσεις παρά τη φαντασία του, τη δεξιότητα τεκμηρίωσης των ιδεών του παρά τη συναισθηματική φόρτισή τους.■ Το ύφος του αποδεικτικού δοκιμίου είναι αντικειμενικό, χωρίς πρόθεση να εντυπωσιάσει αλλά να πείσει για τη λογική ορθότητα των συλλογισμών.■ Κυριαρχεί ο διδακτικός τόνος.

B3. α) Λεξιλόγιο
ενέχουν

Συνώνυμα
συμπεριλαμβάνουν, περικλείουν.

β) εποχή, εξοχή, παροχή, κατοχή, προσοχή.

Η εποχή δεν είναι κατάλληλη για γεωργικές εργασίες.

Μια εκδρομή στην εξοχή είναι πάντοτε αναζωογονητική.

Η παροχή κινήτρων από την πολιτεία είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Η κατοχή κλοπιμαίων διώκεται ποινικά.

Η μετακόμιση πρέπει να γίνει με προσοχή, ώστε να μην υπάρξουν φθορές.

Γ. Η δημοκρατία είναι το πολιτειακό σύστημα που θεμελιώνεται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και ρυθμίζει τη λειτουργία του σύμφωνα με τη βούληση της πλειοψηφίας των πολιτών. Βέβαια, είναι και ένας τρόπος οργάνωσης της κοινωνίας και της ζωής του ανθρώπου, που εδράζεται σε δύο βασικά αξιώματα : στην αναγνώριση της αξίας του ανθρώπου και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και στην κοινή παραδοχή ότι η εξουσία ανήκει σε όλους, προέρχεται απ' όλους και αποβλέπει στην εξυπηρέτηση όλων.

Σήμερα, είναι γεγονός ότι η δημοκρατία δοκιμάζεται. Ένα σύνθετο πλέγμα παραγόντων αμφισβήτησης και υπονόμησης του πολιτεύματος αυτού, το καθιστούν δυσεφάρμοστο. Η ανίχνευσή τους, λοιπόν, καθίσταται απαραίτητη, ώστε να εντοπιστούν οι κίνδυνοι που απειλούν την ομαλή λειτουργία της δημοκρατίας.

Με μια πρώτη προσεκτική προσέγγιση είναι δυνατό να εντοπιστούν οι υποκειμενικοί παράγοντες που διαμορφώνουν την ποιότητα του ήθους των κυβερνώντων και των πολιτών, που δυσχεραίνουν κάθε προσπάθεια πρακτικής κατοχύρωσης της δημοκρατίας. Η εποχή μας διέπεται από πνεύμα υλικού ευδαιμονισμού και η υλιστική

νοοτροπία υπαγορεύει την επιθυμία για μεγαλύτερο πλουτισμό. Ο σύγχρονος άνθρωπος χρησιμοποιεί το μεγαλύτερο μέρος των σωματικών και πνευματικών του δυνάμεων για την κάλυψη των υλικών του αναγκών. Κατά συνέπεια, τα ενδιαφέροντα των πολιτών είναι στραμμένα στην εκπλήρωση των αναγκών αυτών, με αποτέλεσμα η προάσπιση των κοινωνικών και δημοκρατικών αξιών να καθίσταται προβληματική.

Επιπλέον, οι ταχύτατοι ρυθμοί εξέλιξης κλονίζουν θεσμούς και αξίες και εκτρέφουν την αδιαφορία και την παθητικότητα καθώς και την κακώς νοούμενη ουδετερότητα. Η αυτοπειθαρχία και ο σεβασμός στον συμπολίτη υποτάσσονται στον εγωκεντρισμό και τα ιδιοτελή συμφέροντα. Η προπαγάνδα, η παραπληροφόρηση και μια πληθώρα άλλων αρνητικών φαινομένων, τα οποία συνδέονται με τη συμπεριφορά των μέσων ενημέρωσης, υποσκάπτουν την ομαλή λειτουργία της δημοκρατίας και γίνονται αποφασιστικοί παράγοντες αλλοτρίωσης των δημοκρατικών συνειδήσεων των πολιτών. Σε συνδυασμό, μάλιστα, με τα αμφισβητούμενα πρότυπα συμπεριφοράς που καλλιεργούνται, τα αποτελέσματα γίνονται δυσμενέστερα.

Καθοριστικός, εξάλλου, παράγοντας που ευθύνεται για τη διάβρωση των θεμελιωδών αρχών της δημοκρατίας, είναι η αδυναμία της εκπαίδευσης να δώσει δημοκρατικές κατευθύνσεις. Η στείρα γνώση, που αδυνατεί να διαπλάσει ηθικούς χαρακτήρες και δημοκρατικές συνειδήσεις, είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα της εποχής μας, αφού για τους περισσότερους ανθρώπους αρκεί να είναι απλά πληροφορημένοι και όχι ενημερωμένοι και παιδευμένοι πολίτες. Η κριτική στάση και ο έλεγχος της εξουσίας απουσιάζουν, καθώς κυριαρχεί η επιδίωξη της απόκτησης όσο το δυνατόν περισσότερων γνώσεων, ώστε να χρησιμεύσουν ως “τυπικά προσόντα” για επαγγελματική αποκατάσταση.

Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι η αυθαιρεσία των εξουσιαζόντων, ο δεσποτισμός, η αλαζονεία και η δημαγωγία είναι φαινόμενα που ενισχύουν τις αθέμιτες συναλλαγές, τις πελατειακές σχέσεις, την αναξιοκρατία. Από την άλλη πλευρά, η μετάθεση όλων των ευθυνών από το λαό στους άρχοντες είναι έμμεση αναγνώριση ότι οι ίδιοι οι πολίτες είναι αδύναμοι να εκπληρώσουν τις δημοκρατικές τους υποχρεώσεις. Εκχωρούν, έτσι, στους εκάστοτε κυβερνώντες το δικαίωμα να αποφασίζουν ερήμην του λαού. Οι σκληρές κομματικές αντιπαραθέσεις τορπιλίζουν το κλίμα ομοψυχίας και κοινωνικής ενότητας και οξύνουν το φανατισμό, τις πολιτικές εμπάθειες, το δογματισμό και την αδιαλλαξία.

Αν και τα προηγούμενα φαινόμενα ίσως προδιαγράφουν ένα μέλλον δυσοίωνα, υπάρχουν οι δυνατότητες ώστε η δημοκρατία να δικαιώσει τον ουσιαστικό, ανθρωπιστικό της ρόλο.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, απαραίτητη κρίνεται η αγωγή όλων των πολιτών, η οποία πρέπει να εδράζεται στη συνείδηση της ελευθερίας και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι αδήριτη ανάγκη να γίνει κατανοητό ότι η δημοκρατία δε στηρίζεται στην πλύση εγκεφάλου και την κομματική προπαγάνδα ούτε στην υποταγή στις σκοπιμότητες των δημαγωγών. Αντίθετα, είναι μια διαρκής πολιτική ενεργοποίηση που συνοδεύεται από πίστη στη συλλογική ζωή και σεβασμό στην αυτονομία της προσωπικότητας. Άρα, πολύτιμη κρίνεται η αγωγή της ανθρωπιστικής εκπαίδευσης, η οποία αναδεικνύει την αξία της ανθρώπινης οντότητας, οξύνει την κριτική ικανότητα και ισχυροποιεί την αξία του διαλόγου. Έτσι, ο

σύγχρονος άνθρωπος θα μπορέσει να τοποθετηθεί απέναντι σε πολλά προβλήματα της εποχής μας και θα κατανοήσει το ηθικό και πνευματικό νόημα της δημοκρατίας.

Επιπλέον, η διάθεση για συνεργασία, μετριοπάθεια, διαλλακτικότητα και αλληλεγγύη έχει τη δυνατότητα να προσφέρει τα μέγιστα στην προάσπιση της δημοκρατίας. Η ομόνοια, η ομοψυχία, η κοινωνική και πολιτική ενότητα, θα απαλλάξουν το λαό από τις εμπάθειες, τις κομματικές συγκρούσεις και τα πολιτικά πάθη. Εξίσου σημαντικοί παράγοντες της κοινωνικής ηρεμίας και της προβολής της αξίας του διαλόγου ως συστατικών της δημοκρατίας είναι δυνατόν να γίνουν και τα μέσα ενημέρωσης, αρκεί να στηρίζονται στις αρχές της ισηγορίας, της αντικειμενικότητας και του πλουραλισμού.

Δεν πρέπει, ωστόσο, ν' αγνοηθεί και ο σημαντικότερος ρόλος που η ίδια η οικογένεια δύναται να διαδραματίσει για τη διάπλαση δημοκρατικών συνειδήσεων. Μέσω αυτής, ο πολίτης πρέπει να μάθει να αναλαμβάνει τις ευθύνες του σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Οι γονείς έχουν το χρέος να μεταλαμπαδεύουν στα παιδιά την αξία του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία αποτελούν θεμέλιο λίθο της δημοκρατίας.

Συνάγεται, λοιπόν, το συμπέρασμα ότι η δημοκρατία μάς χρειάζεται όλους γιατί υπάρχει για όλους. Γι' αυτό το λόγο, πολίτες και κυβερνώντες επείγει να θέσουν στόχο της ζωής τους την ηθική, πνευματική και πολιτική αναγέννηση της κοινωνίας. Ο σκοπός αυτός θα επιτευχθεί μόνο με τη διαρκή ενημέρωση, τη δημιουργικότητα και το διαρκή αγώνα των ανθρώπων να προασπίσουν όλες τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν το δημοκρατικό πολίτευμα.

Επιμέλεια: Αθηνά Ζύρμπα

Φιλολόγος

ΟΡΟΣΗΜΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ